

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.3, oktober 2013

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Stine Holst Petersen

Tilsyn ved dr.theol. Troels Nørager

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

“Til Hr. Professor Sander” , “Til Publikum” og “Aftenen (Ved min Færd til Middelsyssel)”

ved Katrine Frøkjær Baunvig

Indhold

- 1 Digtenes og artiklens anledning
- 2 Romantisk påvirkning
 - 2.1 “Aftenen”
- 3 Rejsedigtning
- 4 Anvendt litteratur

1 Digtenes og artiklens anledning

Levin Christian Sander udgav den 30. januar 1809 sørgespillet *Knud, Danmarks Hertug*. Sander, som var professor ved det pædagogiske seminarium, havde imidlertid ikke stor succes med stykket: det blev kun opført fem gange og kritiseret eftertrykkeligt. En af de hårdeste kritikere var Grundtvig. Kritikken angik selve det kunstneriske indhold – Grundtvig mente ikke, at det levede op til dramaets normer om ‘sand handlen’ og ‘poetisk kamp’. Det var først og fremmest et problem, fordi det ‘besudlede’ den vigtige nationalhistoriske tematik, der tog udgangspunkt i fortællingen om Knud Lavard. Men herudover var et motiv for Grundtvigs kritik, at Sander var kendt for sin negative holdning til Jens Baggesen og Adam Oehlenschläger, to af Grundtvigs litterære helte. Grundtvig ønskede derfor at fremprovokere en pennefejde med Sander.

I digtet “Til Hr. Professor Sander” trykt i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* den 31. januar 1809 gør Grundtvig grin med Sander ved ironisk at tage hans parti over for Oehlenschläger. Grundtvig forsikrer eksempelvis hånligt Sander: “hvordan det saa end vil gaa, Du dog kan sikkert bande paa”, at Oehlenschlägers fantasi “aldrig blir *saa* tam som *din*” (sp. 516).

I artiklen “Til Publikum” trykt samme sted den 8. februar 1809 skriver Grundtvig ydermere, at han føler sig forpligtet til at påtale enhver “Nedkomst med litterære Misfostre” (sp. 556) og derfor til at kritisere *Knud, Danmarks Hertug*. Men Sander svarede ikke selv igen, og udfaldene udviklede sig ikke til en egentlig fejde. I artiklen antydes det imidlertid, at andre reagerede. Grundtvig bruger ordet ‘petulant’ om sig selv og begrundet det i en note således: “en af vore store Konstdommere [...] skal have brugt dette Udtryk om mine Udfald paa Knud Lavard” (sp. 554). Denne person er med stor sandsynlighed litteraturkritikeren Knud Lyne Rahbek. På den baggrund har Flemming Lundgreen-Nielsen foreslået denne nuancering af polemikken: måske blev Sander gjort til genstand for en kritik, der i virkeligheden var rettet mod Rahbek. Der er tegn på, at Grundtvig ønskede positionen som landets førende kritiker, som Rahbek besad, men tabte, da den romantiske strømning sattes i bevægelse i dansk litteratur i århundredets første årti (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 283).

Det andet digt, “Aftenen (Ved min Færd til Middelsyssel)”, trykt i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* den 14. februar 1809 skal ses i forlængelse af dette forløb og kan opfattes som Grundtvigs indvending mod indholdet i Sanders mislykkede nationale sørgespil.

2 Romantisk påvirkning

Den nationallegendariske tematik, som Sanders sørgespil og Grundtvigs digte kredser om, er typisk for den romantiske periode. Den konkrete historie handler om Knud Lavard, som var dansk kongesøn og hertug af Sønderjylland. Han var søn af Erik Ejegod og Bodil Thrugotsdatter og blev myrdet i Haraldsted Skov ved det nuværende Ringsted af sin fætter Magnus den Stærke, der formodentligt opfattede ham som en konkurrent til tronen. Man fremstiller ofte mordet som begyndelsepunktet for den borgerkrig, der varede frem til 1157, da Knud Lavards og Ingeborgs søn, Valdemar den Store, blev konge.

2.1 “Aftenen”

Der er andre romantiske træk. Eksempelvis er “Aftenen” skrevet i en middelalderlig folkevisestil – dvs. som ballade. Dette var en genkommende kompositionsform i dansk romantik, som ses hos bl.a. Oehlenschläger (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 284). Hertil kommer, at en tydelig romantisk påvirkning slår ud i digtenes naturfremstilling. De geografiske beskrivelser er således følelsesmættede, ligesom naturen er besjælet. Grundtvig skaber på den baggrund i “Aftenen” billeder af et idyllisk sjællandsk natlandskab, hvor stjerners glimten korresponderer med bondegårdenes venlige vindueslys. Men mest afgørende er fremstillingen af Haraldsted Skov, hvis dystre, urovækkende sceneri er ladet af den begivenhed, som fandt sted netop dér århundreder forinden. Den dunkle skov var som ruinen en karakteristisk romantisk figur ofte benyttet til at knytte fortidige hændelser sammen

med en levet nutid (Oelsner 2012, s. 95). Grundtvig skriver sig med andre ord ind i en almindelig tendens, når han aktualiserer historien i kraft af en samtidig naturerfaring. At der er tale om en personlig erfaring bliver tydelig af digtets titel og første strofe, som sætter en selvbiografisk ramme; digtet præsenterer sig som udsprunget af de indtryk, Grundtvig fik på rejsen gennem Haraldsted Skov under en tur fra København til Sorø i efteråret 1808.

3 Rejsedigtning

Et vigtigt rammemotiv i "Aftenen" er altså rejsen. Dermed lægger det sig i umiddelbar forlængelse af digtet "Tilbagesyn paa København (Ved min Færd til Middelsyssel)", som Grundtvig fik trykt i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* den 20. december 1808 ([se indledningen hertil](#)). Flemming Lundgreen-Nielsen antyder, at Grundtvig muligvis havde været i færd med at samle stof til at skrive en 'Sjællandsrejse', og at disse digte måske kan ses som et forarbejde hertil (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 283).

4 Anvendt litteratur

- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980) *Det handlende ord. N.F.S. Grundtvigs digtning, litteraturkritik og poetik 1798-1819*, bind 1, København.
- Oelsner, Gertrud (2012) "The Democracy of Nature" i *Romantik. Journal for the Study of Romanticisms*, bind 1, s. 69-101. Aarhus.